

FÅGELINVENTERING SOLHÖJDEN

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Solhöjden i Spånga, Stockholm.

10 december 2025
Slutversion

EKOLOGI
GRUPPEN

Beställning: Exploateringskontoret Stockholms stad
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 10 december 2025
Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
Medverkande: Ossian Rydebjörk och Isabelle Severholt
Intern granskning av rapport: Fingal Gyllang 2025-06-23
Foton: Ossian Rydebjörk
Kartor: Isabelle Severholt
Internt projektnummer: 10854
Bild på framsidan: Gammal tall inom inventeringsområdet.

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Uppdragets mål och syfte	3
Metod	5
Resultat	7
Naturvårdsrelevanta arter	7
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	8
Tidigare fynd	11
Presentation av naturvårdsrelevanta arter	11
Lagstiftning för fåglar	16
Miljöbalken	16
Artskyddsförordningen	16
Förslag till vidare utredningar	18
Referenser	19
Bilaga 1. Inventeringsfakta	20
Bilaga 2. Metodik	21
Bilaga 3. Ej naturvårdsrelevanta fågelarter	23

Sammanfattning

Bakgrund

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret Stockholms stad genomfört en fågelinventering i Solhöjden i Spånga, Stockholms stad. Läge och avgränsning framgår av kartan i Figur 1. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om detaljplaneområdets värden för fågellivet och utreda vilka fågelarter som har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område samt möjlighet att bedöma sannolikheten för häckning av de arter som noterats inom området.

Naturvårdsrelevanta arter

Inventeringen har fokuserat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (se faktaruta sid.4). Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen. Inventeringen har omfattat alla fågelarter, det vill säga även vanligt förekommande fågelarter med stabila eller ökande populationer.

Noterade fågelarter

I samband med inventeringen påträffades 31 fågelarter. Av dessa arter bedöms nio arter vara naturvårdsrelevanta och 22 vara vanligt förekommande arter med stabila eller ökande populationer. Inga ytterligare naturvårdsrelevanta fågelarter finns noterade från det inventerade området enligt databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2025). För fyra av de åtta naturvårdsrelevanta arterna (björktrast, gråkråka, grönfink och svartvit flugsnappare) är bedömningen att de har fortplantningsområde/revir inom inventeringsområdet.

Artskyddsförordningen

Alla svenska fåglar är fridlysta enligt Artskyddsförordningens 4 §. Fridlysningen innebär att det är förbjudet att avsiktligt döda fåglar eller förstöra fåglars bon eller ägg. Det är även förbjudet att störa fåglar om denna störning riskerar att innebära att populationen av fågelarten inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta (se faktaruta sidan 4) oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå.

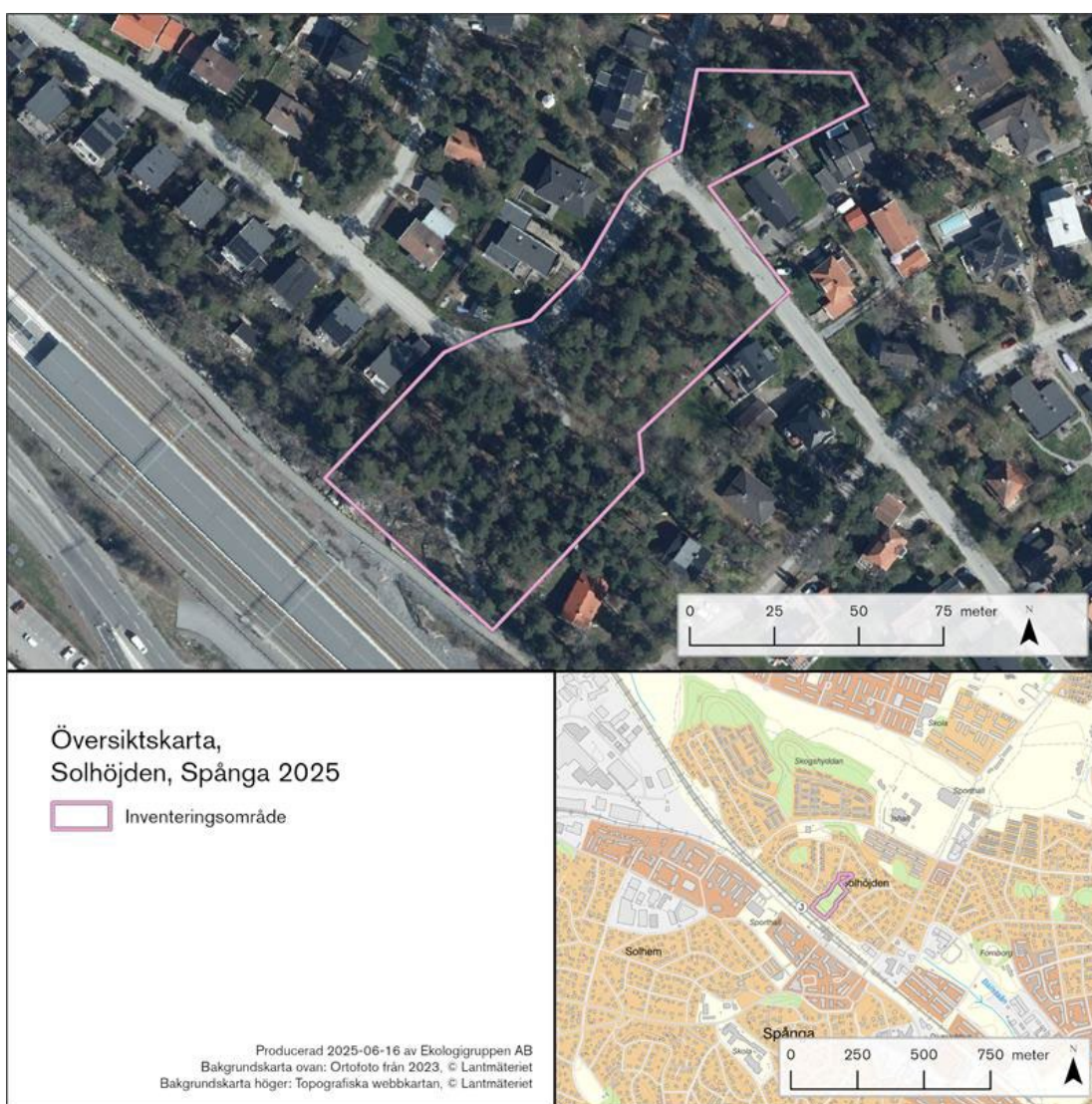
Rekommenderade fortsatta utredningar

Ekologigruppen rekommenderar att en artskyddsutredning genomförs där påverkan på aktuella arter utreds och föreslag på skyddsåtgärder ges.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret Stockholms stad genomfört en fågelinventering i Solhöjden i Spånga. Läge och avgränsning framgår av Figur 1. Utöver inventeringsområdet har även en buffertzona inventerats, som sträckt sig så långt man kan se och höra från inventeringsområdets gräns.

Figur 1. Översiktskarta över detaljplaneområdet.

Målet med utredningen har varit att, för samtliga fågelarter, dokumentera områdets värde som fortplantningsområde samt att kartlägga indicium på häckning och uppskatta antal par i detaljplaneområdet. För naturvårdsrelevanta arter har målet även varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området.

Syftet med utredningen har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med den pågående detaljplanen. Fågelinventeringen kan även ligga till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter inför en tillståndsprövning enligt miljöbalken. En artskyddsutredning kan också ge förslag till skyddsåtgärder för att undvika att projektet kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Naturvårdsrelevanta arter

Begreppet omfattar fågelarter som i denna rapport behandlas med noggrann utredning och som särskilt ska beaktas vid tillämpning av artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2022). Begreppet prioriterade arter används ibland för dessa arter.

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC), det vill säga ej rödlistade.

Fågelarter listade i fågeldirektivets bilaga 1

Här listas arter som är särskilt skyddade i EU:s fågeldirektiv. Dessa arter är även markerade med b i Artskyddsförordningens bilaga 1. För dessa arter måste respektive stat upprätta skyddade livsmiljöer. Dessa arter markeras med förkortningen FD.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning. Med negativ trend avses arter vars population har minskat med $\geq 20\%$ de senaste 10 åren.

Fågelarter med liten lokal population omfattar arter där populationen understiger 2 000 individer i Stockholms län. Motivet är att forskning visar att 1 000 individer är minsta antal för en livskraftig population. Vi fördubblar antalet utifrån försiktighetsprincipen bland annat på grund av att alla arter inte häckar alla år.

När det gäller **Fågelarter som uppvisar en negativ trend** används ibland kriteriet ”arter som har minskat med mer än 50% sedan 1980”. Utgångspunkten är att Skogsstyrelsen använder detta kriterium för att avgöra för vilka fågelarter en bedömning av tillfredsställande population behöver göras inför skogsbruksåtgärder. Huvuddelen av de arter som kommer med på detta kriterium (arter som har minskat med mer än 50% sedan 1980) kommer även med på något av de övriga kriterierna i faktarutan ovan. De arter som inte gör det är sådana arter som i dag är vanliga och har en stabil eller ökande populationstrend. Ekologigruppen bedömer att sådana arter ej är naturvårdsrelevanta då en störning inte riskerar att påverka artens populationsnivå

Metod

Inventeringen utfördes i enlighet med de två metoderna Revirkartering och Atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik fågelart det finns inom ett område och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning.

Nedan summeras de viktigaste delarna av metodiken. För mer information rörande metodik och tillvägagångssätt hänvisas bilaga 2, Metodik.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutiner, samt sök i databasen Artportalen från år 2000–2025 (ArtDatabanken 2025). Utsök från Artportalen gjordes flera gånger inför och under inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i detaljplaneområdet.

Fältarbete

Totalt genomfördes fem besök i området mellan mars och slutet av maj. Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer till sina häckningsplatser sent på säsongen förlades det sista besöket till slutet av maj. I bilaga 1 redovisas detaljerade inventeringsfakta.

Vid fältbesöken användes programvaran ESRI Field Maps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av en naturvårdsrelevant fågel noterades art, position, om möjligt kön, antal, aktivitet samt häckningskriterium. För att optimera förutsättningarna för fågelobservationer genomfördes inventeringarna från tidig morgon till förmiddag och företrädesvis under dagar med klart väder och svaga vindar.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter av fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. Metodiken rekommenderar åtta till tolv fältbesök fördelade på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är dock att det i vissa fall och främst i områden <1 km², med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden notering av en art vid tre besök. Undantag från denna regel görs då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.). Undantag görs även för arter som anländer till häckplatsen först i slutet av maj eller början av juni (exempelvis flera arter sångare) liksom för sådana arter som främst hävdar revir tidigt på säsongen (exempelvis flera arter av mesar och hackspettar). I enlighet med försiktighetsprincipen utgår vi i denna fågelinventering, på grund av det begränsade antalet inventeringstillfällen, från att arter som endast noterades vid ett av inventeringstillfällena kan ha ett permanent revir/fortplantningsområde i området.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (Svensson S 1999). Syftet med metoden

är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning, till exempel vuxen fågel med mat i näbben. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier (Bilaga 2) som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen om det har funnits relevanta data. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet, i detta fall cirka 100 meter, då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom detaljplaneområdet utgående från datum för observationen, kommentarer för de enskilda fynden, samt utifall relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla noterade arter som observerades vid denna inventering har rapporterats till databasen Artportalen.

Avgränsningar

Alla fågelarter har omfattats av inventeringen men fokus för denna inventering har legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter (se faktaruta sid. 4). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter med stabila eller ökande populationer som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i Inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), se Bilaga 2.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, störning, påverkan på fortplantningsområden eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringar har alltid en viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller exakt geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns. För arter med stora revir som exempelvis gråkråka och många hackspettsarter kan det, trots flera observationer av arten, ofta vara svårt att avgränsa reviret. För vissa arter saknas också kunskap om generell revirstorlek.

Därutöver finns ofta en viss osäkerhet avseende fynd från databasen Artportalen eftersom dessa ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför detaljplaneområdet ändå hör hemma där. Vi bedömer dock sammantaget att aktuell inventering har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Tidigare inventeringar

Under 2022 genomfördes en naturvärdesinventering (NVI) i området. Under 2025 genomfördes även en trädinventering då den befintliga naturvärdesinventeringen från 2022 uppdaterades med ett avsnitt om skyddsvärda träd (Ekologigruppen 2025).

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 31 fågelarter. Av dessa bedöms nio arter vara naturvårdsrelevanta och redovisas i Tabell 1. De 22 arter som påträffades under inventeringen som inte bedöms vara naturvårdsrelevanta redovisas i Bilaga 3.

Utöver de naturvårdsrelevanta arter som observerades vid inventeringen finns inga ytterligare naturvårdsrelevanta arter noterade i databasen Artportalen (sökning mellan år 2000 – 2025).

Naturvårdsrelevanta arter

För fem av de naturvårdsrelevanta arterna (björktrast, gråkråka, grönfink, svartvit flugsnappare och tofsmes) är bedömningen att de har fortplantningsområden/revir inom inventeringsområdet. Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor Figur 2 – 3. Mer information om de olika arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under rubriken Presentation av noterade naturvårdsrelevanta arter.

Tabell 1. Tabellen redovisas naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad. LC=livskraftig.

Art	RK	Förekomst	Datum
Björktrast	NT	Ett par björktrastar noterades med ett permanent revir som omfattar majoriteten av inventeringsområdet. I södra delen hittades ett bo där paret konstaterades häcka 2025.	2025-03-08, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Fiskmåsar	NT	Två fiskmåsar har setts flyga förbi inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, utan häckar sannolikt på hustak söder om tågspåret, där dessa individer främst höll till.	2025-04-15, 2025-05-29
Gråkråka	NT	Ett par gråkråka har påträffats med permanent revir som omfattar hela inventeringsområdet och även sträcker sig utanför det. Det är troligt att paret häckade inom eller strax utanför inventeringsområdet 2025.	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Gråtrut	VU	En gråtrut har setts förbiflygande vid ett tillfälle. Arten bedöms inte häcka inom inventeringsområdet 2025. Det är möjligt att arten häckar på något av hustaken utanför inventeringsområdet.	2025-03-19
Grönfink	EN	Två par grönfink har noterats med permanenta revir som omfattar delar av inventeringsområdet och sträcker sig utanför det. Det är troligt att dessa	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29

Art	RK	Förekomst	Datum
		häckade inom eller strax utanför inventeringsområdet 2025.	
Kungsfågel	LC	Två ex, obs i häcktid, möjlig häckning. Paret sågs endast vid ett tillfälle varför bedömningen är att arten inte häckade i detaljplaneområdet 2025.	2025-03-19
Svartvit flugsnappare	NT	Två par svartvit flugsnappare har noterats med permanenta revir. Ett av reviren ligger inom inventeringsområdet i den södra delen. Detta par konstaterades häcka i en holk som var uppsatt på en tall nära en trädgård. Det andra reviret ligger helt utanför inventeringsområdet men inom den buffertzonen som också inventerades. Det är troligt att paret häckade inom det avgränsade reviret.	2025-05-14, 2025-05-29
Tofsmes	LC	Ett par, permanent revir, trolig häckning. Paret sågs vid de två sista inventeringstillfällena.	2025-05-14, 2025-05-29
Tornseglare	EN	Fyra tornseglare sågs födosöka i luftrummet ovanför inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, men det är möjligt att de häckar under taket i något lämpligt hus i närområdet.	2025-05-29
Östersjötrut	VU	Fyra östersjötrutar har setts flyga förbi inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, utan häckar sannolikt på hustak söder om tågspåret, där dessa individer främst höll till.	2025-04-15, 2025-05-29

Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

I kartorna, Figur 2 – 3, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades vid minst ett tillfälle med revirhävande beteende inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut.

Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas, Tabell 5 (BirdLife 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna:

- möjlig häckning (enstaka observation av fågel i häcktid)
- trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera)
- konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga)

För detaljerad beskrivning se Bilaga 2.

Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir.

Figur 2. Observationer och revir av naturvårdsrelevanta fågelarter.

Figur 3. Observationer och revir av naturvårdsrelevanta fågelarter.

Tidigare fynd

Inga naturvårdsrelevanta fågelarter finns rapporterade i Artportalen från området (perioden 2000–2025).

Presentation av naturvårdsrelevanta arter

Nedan följer en kortare beskrivning av de påträffade arternas ekologi, status/trend och förekomst i området. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och därför har omfattats av en mer noggrann utredning.

Naturvårdsrelevanta arter (faktaruta sidan 4) omfattar arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter med lokalt liten population samt arter som uppvisar en negativ trend. Information om arternas ekologi och populationsutveckling har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2025), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2022), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i detaljplaneområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2025).

Björktrast^{NT}

Förekomst i området

Ett par björktrastar noterades med ett permanent revir som omfattar majoriteten av inventeringsområdet. I södra delen hittades ett bo där paret konstaterades häcka 2025.

Ekologi

Björktrast häckar i skog, inte sällan i glesa kolonier i anslutning till odlad mark. Arten häckar också i stadsnära områden, i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsytor och åkermark fungerar som viktiga födosökmiljöer men arten är allätare och äter också bär och insekter. Den har i närheten av städer ofta sin boplats i anslutning till mänsklig bebyggelse där den får visst skydd från predatorer, jämfört med i skog. I stockholmstrakten är björktrast ofta mer vanlig i städer än på landsbygden.

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori nära hotad (NT). Arten är fortfarande vanlig men den svenska populationen har minskat i snabb takt under lång tid. Svensk fågeltaxering visar att björktrast minskat signifikant med cirka 30% mellan 2013 och 2022 (BirdLife Sverige 2023). Sedan 2003 är minskningen över 50%. I Stockholms län har björktrast minskat med 75 % under perioden 1998–2023 (Green, 2024).

Fiskmå^{NT}

Förekomst i området

Två fiskmåsar har setts flyga förbi inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, utan häckar sannolikt på hustak söder om tågspåret, där dessa individer främst höll till.

Ekologi

Fiskmå^s är generellt en flyttfågel men om det finns tillgång till öppet vatten är det inte ovanligt att några fåglar stannar kvar i Sverige över vintern. Arten häckar ensam eller i kolonier i

våtmarker, längst kuster, på öar, vid insjöar och ibland även på hustak i samhällen. Fiskmås är allätare som gärna äter fisk, maskar och skalbaggar men också födosöker i tätbebyggda områden där den exempelvis kan hitta matrester från människor.

Status/trend

Fiskmås är en vanlig art i Sverige men populationen har under de senaste 20 åren minskat kraftigt vilket medfört att den från och med år 2020 är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Gråkråka^{NT}

Förekomst i området

Ett par gråkråka har påträffats med permanent revir som omfattar hela inventeringsområdet och även sträcker sig utanför det. Det är troligt att paret häckade inom eller strax utanför inventeringsområdet 2025.

Ekologi

Gråkråka häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden. Detta är den art av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom gråkråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsduge för placering av själva boet.

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020 i kategorin Nära hotad (NT) och har inte varit rödlistad tidigare.

Gråtrut^{NT}

Förekomst i området

En gråtrut har setts förbiflygande vid ett tillfälle. Arten bedöms inte häcka inom inventeringsområdet 2025. Det är möjligt att arten häckar på något av hustaken utanför inventeringsområdet.

Ekologi

Gråtrut är en stor måsfågel med ett vingspann på upp till 150 cm. Den häckar huvudsakligen kolonivis längst hela östersjöns kuster. Arten är en allätare som bland annat äter rester efter döda djur, fisk, maskar, insekter, fåglar och restavfall.

Status/trend

Gråtrut är en relativt vanlig art i Sverige vars population dock har minskat kraftigt. Arten kom med på rödlistan första gången 2010, då som Nära hotad (NT). Sedan 2015 är gråtrut rödlistad som Sårbar (VU) eftersom takten på populationsminskningen har ökat. Den senaste uppskattningen visar på en minskning på drygt 30% de senaste 20 åren.

Grönfink^{EN}

Förekomst i området

Två par grönfink har noterats med permanenta revir som omfattar delar av inventeringsområdet och sträcker sig utanför det. Det är troligt att dessa häckade inom eller strax utanför inventeringsområdet 2025.

Ekologi

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten har inte särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Status/trend

Arten är ny på rödlistan sedan 2020 beroende på en mycket kraftig populationsnedgång de senaste 10 åren. Orsaken till minskningen är att arten drabbats av sjukdomen gulknopp som kraftigt decimerat populationen. Grönfink är rödlistad i hotkategorin starkt hotade arter (EN). Arten är dock fortfarande en vanligt förekommande art i regionen och populationsminskningen är inte i första hand knuten till markanvändningen.

Kungsfågel^{LC}

Förekomst i området

Två födosökande kungsfåglar observerades under det andra inventeringstillfället, 2025-03-19. Eftersom arten endast noterades vid ett tillfälle är bedömningen att arten inte häckade i detaljplaneområdet 2025. (Arten bedöms inte längre vara naturvårdsrelevant och observationer av kungsfågel visas inte på karta).

Ekologi

Kungsfågeln är Sveriges minsta fågelart, med en vikt på bara fem gram. Kungsfågeln är i stort sett helt bunden barrskog, och främst granskog och granblandad skog.

Status/trend

Arten förekommer allmänt i hela Sverige där det finns barrskog. Kungsfågel har haft en lång populationsnedgång (från 1990-talet), och 2015 rödlistades arten i kategori VU-sårbar. De senaste 10 åren har kungsfågeln ökat i antal varför den nu bedöms som LC.

Svartvit flugsnappare^{NT}

Förekomst i området

Två par svartvit flugsnappare (Figur 4) har noterats med permanenta revir. Ett av reviren ligger inom inventeringsområdet i den södra delen. Detta par konstaterades häcka i en holk som var uppsatt på en tall nära en trädgård. Det andra reviret ligger helt utanför inventeringsområdet men inom den buffertzonen som också inventerades. Det är troligt att paret häckade inom det avgränsade reviret.

Ekologi

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog, samt i trädgårdar och parker. Arten är hålhäckare och i tätbebyggda områden häckar den gärna i fågelholkar. Svartvit flugsnappare lever främst av insekter, spindlar och fjärilar samt deras larver men under hösten utökas menyn med frukter och bär.

Status/trend

Svartvit flugsnappare var ny på rödlistan i kategori Nära hotad (NT) år 2020 beroende på en tydlig populationsminskning. I den senaste häckfågeltaxeringen 2023 verkar arten dock åter ha en ökande trend.

Figur 4. Ett par svartvit flugsnappare konstaterades häcka inom inventeringsområdet och ett par häckade troligen utanför inventeringsområdet.

Tofsmes^{LC}

Förekomst i området

Ett par tofsmes sågs vid de två sista inventeringstillfällen, 2025-05-14, 2025-05-29, i skogsområdet söder om Norrskensbacken, och bedömningen är att paret troligen häckade där. (Observationer av tofsmes visas inte på karta).

Ekologi

Tofsmes är stannfågel och höst- och vinterreviret, som är betydligt större än sommarreviret, omfattar säkert hela planområdet och också skogar i närområdet. Arten är inte rödlistad men är enligt Ekologigruppen en skyddsvärd och känslig art. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver god ekologiska spridningssamband. Arten saknas oftast helt som häckfågel i områden där spridningssamband för tall är svaga eller saknas (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Arten har en ökande population nationellt. Tofsmesen har ökat med 45% senaste 20 åren. Däremot föredrar arten större sammanhängande barrskogsområden, varför arten är intressant att uppmärksamma när den påträffas i tätortsnära miljöer.

Tornseglare^{EN}

Förekomst i området

Fyra tornseglare sågs födosöka i luftrummet ovanför inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, men det är möjligt att de häckar under taket i något lämpligt hus i närområdet.

Ekologi

Tornseglare häckar från Skåne till Lappland gärna under storkupiga tegelpannor eller i andra håligheter och nischer i byggnader. Majoriteten av tornseglarbeståndet är numera knutet till mänsklig bebyggelse medan en mindre andel häckar i mer ursprungliga miljöer, i första hand i gamla hackspetthål och andra typer av håligheter i träd samt i klippskrevor. Tornseglare kan även häcka i holkar som placeras i högt läge under en takfot eller på en husgavel med fria inflygningsmöjligheter. Tornseglaren lever hela sitt liv i luften. Den enda period i livet som tornseglaren inte tillbringar i luften är under häckningen samt vid extremt dåligt väder då de kan klamra sig fast i trädgrenar, på husväggar eller klippbranter.

Status/trend

Tornseglare är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning. Under de senaste 20 åren har antalet häckande par minskat med över 40%. Rödlisteklassningen för tornseglare har successivt försämrats sedan år 2010 då den bedömdes som Nära hotad (NT). En orsak till tornseglarens tillbakagång är sannolikt brist på lämpliga boplatser. Moderna takläggningsmetoder innebär ofta att storkupiga tegelpannor ersätts av exempelvis plåttak eller platta betongpannor vilka inte ger några inflygningsmöjligheter för tornseglare. För de tornseglare som häckar i träd, främst i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd äldre skog med hålträd.

Östersjötrut^{VU}

Förekomst i området

Fyra östersjötrutar har setts flyga förbi inventeringsområdet. Dessa bedöms inte häcka inom inventeringsområdet, utan häckar sannolikt på hustak söder om tågspåret, där dessa individer främst höll till.

Ekologi

Östersjötrut är den underart av silltrut som häckar längs Östersjöns kuster i Sverige, Finland och Estland. Arten häckar vanligen kolonivis på låga och skoglösa skär men den kan även häcka på hustak i samhällen. Östersjötrut är en allätare som främst äter fisk, men även insekter, daggmaskar och restavfall kan ingå i födan, varför den ofta ses födosöka i samhällen. Östersjötruten är tropikflyttare och lämnar Norden under juli till oktober medan de andra underarterna av silltrut flyttar betydligt kortare.

Status/trend

Östersjötrut är rödlistad som Sårbar (VU). Fram till år 2000 minskade populationen av östersjötrut med cirka 35%. För närvarande vet man inte med säkerhet vad den kraftiga beståndsminskningen beror på. Sannolikt finns flera samverkande faktorer som påverkar bestånden negativt. Cirka 40% av världspopulationen av östersjötrut återfinns i Sverige. Den underart av silltrut som häckar på västkusten och i Vänern har en stabil population och är inte rödlistad.

Lagstiftning för fåglar

Under nedanstående rubriker redogörs för den lagstiftning som direkt, eller indirekt har bärighet på fåglar.

Miljöbalken

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Miljöbalkens hänsynsparagraf

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att skaffa sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §. Artskyddsförordningen är att se som en precisering av miljöbalkens hänsynsparagraf.

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverket anser att befintlig praxis gällande begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning i de fall störningen riskerar att förhindra att artens populationsnivå fortsatt kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå (se faktaruta sidan 16).

Förbud mot att döda fåglar och att förstöra ägg och bon

Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt *döda* eller *skada* alla vilt förekommande fågelarter samt att förstöra deras ägg och bon (se faktaruta sidan 16).

Förbud mot populationspåverkande störning

Enligt artskyddsförordningen att det är förbjudet att avsiktligt *störa* vilda fåglar om inte *störningen* saknar betydelse för att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå eller att återupprätta populationen till en tillfredställande nivå (se faktaruta sidan 16).

Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i många fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på, eller i anslutning till, det aktuella detaljplaneområdet.

Det ska tilläggas att det finns en viss osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i lagstiftningen då denna är förhållandevis ny (lagen trädde i kraft 2022-10-01). Kommande rättsfall som prövar lagstiftningen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Förslag till vidare utredningar

Alla fågelarter har ett starkt lagligt skydd mot sådan påverkan som kan innebära att de, deras bon, ägg eller ungar dödas eller skadas. Lagstiftningen (Artskyddsförordningens §4) skyddar därutöver de naturvårdsrelevanta fågelarterna mot sådan störning som riskerar att innebära att populationerna av arterna inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Ekologigruppen rekommenderar att en artskyddsutredning genomförs där en bedömning av påverkan på de fågelarter som häckar inom detaljplaneområdet utreds. I en artskyddsutredning ges, i förekommande fall, förslag på skyddsåtgärder i syfte att undvika att en detaljplan kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Referenser

Tryckta källor:

Artskyddförfordningen 2007. SFS 2007:845.

Artskyddförfordningen 2022. SFS 2022:946

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009

BirdLife Sverige 2023. Sveriges fåglar 2023. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2022. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022. Lunds universitet

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson)

Naturvårdsverket 2022. Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförfordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Svensk fågelatlas 1999. Svensson S, Svensson M, Tjernberg M.

Digitala källor:

Artdatabanken 2025. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning> (Hämtad: 2025-06-10)

Artportalen 2025. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2025-06-10)

BirdLife Sverige 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Fågeldirektivet: <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/skydd-av-arter/fageldirektivet/>

Svensk Fågeltaxering. <http://www.fageltaxering.lu.se/> (Hämtad: 2025-06-10)

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2023-10-19)

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2023-10-19)

Övriga källor

Green, M, 2024. Uttag av data för björktrast i Stockholms län från svensk fågeltaxering.

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Vid denna inventering genomfördes fem besök i inventeringsområdet genom att området systematiskt gicks igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes programvaran Field Maps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, kön (om möjligt), antal, aktivitet samt eventuellt häckningskriterium.

Fältbesöken startade strax efter soluppgången, främst under dagar med klart väder och svaga vindar och avslutades under förmiddagen eftersom fågelaktiviteten vanligtvis avtar successivt fram på dagen. I tabell 4 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 2. Datum för fältbesök samt inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2023-03-08	Ossian Rydebjörk
2	2025-03-19	Ossian Rydebjörk
3	2025-04-15	Ossian Rydebjörk
4	2025-05-14	Ossian Rydebjörk
5	2025-05-29	Ossian Rydebjörk

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fåglar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken för en fullständig revirkartering rekommenderar åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar. Fältbesöken fördelas under fåglarnas häckningstid och ska utföras under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är dock att det i vissa fall, med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter med lokalt liten population samt arter som uppvisar en negativ trend, (faktaruta sidan 4). För dessa arter har revir ritats ut. Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts, men bedömningen är att en rovfågelhäckning sannolikt hade uppmärksamats vid inventeringen.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska konstateras är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Vid inventering med färre besök identifieras ett revir även om endast en observation har gjorts där en art uppvisar revirhävdande beteende. Hänsyn tas också till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på handdator. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena samt fåglarnas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter med en stabil eller ökande population som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i detaljplaneområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012).

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering

letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012), Tabell 5. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier exempelvis sång, föda till ungar etc. Aktiviteterna ger sedan sannolikheten för häckning, i kategorierna;

- möjlig häckning (exempelvis en observation av fågeln i häcktid)
- trolig häckning (exempelvis permanent revir, varnande fåglar)
- konstaterad häckning (exempelvis observerad fågel med mat i näbben, bo eller nyligen flygga ungar sedda).

Permanent revir identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är sannolikt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterium, det vill säga att någon av kriterierna i den vänstra kolumnen noterats, i annat fall noteras häckningen som trolig.

Tabell 3. Häckningskriterier/aktiviteter enligt BirdLife

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
Bo, ägg/ungar	Ruvfläckar	Par i lämplig häckbiotop
Bo, hörda ungar	Upprörd/varnande	Spel/sång
Ruvande	Besök på trolig boplat	Obs. i häcktid, lämplig biotop
Äggskal	Parning/parningsceremonier	Obs. i häcktid
Föda åt ungar	Permanent revir	
Bär exkrementssä		
Besöker bebott bo		
Pulli, nyligen flygga ungar		
Nyligen använt bo		
Avledningsbeteende		
Bobygge		

Bilaga 3. Ej naturvårdsrelevanta fågelarter

Tabell 4. Tabellen redovisar icke naturvårdsrelevanta fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal häckande par av respektive art.

Namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enl. svensk fågelatlas	Uppskattat antal häckande par	Datum
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Bofink	Spel/sång	Möjlig häckning	1 ex	2025-04-15
Domherre	Förbiflygande	Möjlig häckning	2 ex	2025-03-08
Grågås	Förbiflygande	Ej häckning	15 ex	2025-03-19
Grönsiska	Förbiflygande	Möjlig häckning	5 ex	2025-03-19
Kaja	Förbiflygande	Ej häckning	7 ex	2025-03-08
Knölsvan	Förbiflygande	Ej häckning	2 ex	2025-03-08
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Nötskrika	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-04-15, 2025-05-14
Rödstjört	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-05-14, 2025-05-29
Skata	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Steglits	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-29
Stenknäck	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1 ex	2025-05-14

Namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enl. svensk fågelatlas	Uppskattat antal häckande par	Datum
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning	1 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-05-14, 2025-05-29
Svarthätta	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-05-14, 2025-05-29
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	2 par	2025-03-08, 2025-03-19, 2025-04-15, 2025-05-14, 2025-05-29
Tamduva	Förbiflygande	Ej häckning	5 ex	2025-03-19